

Nemzetiségek Újbudán

Román kulturális napok novemberben

Tizenhárom nap. Ezt a nevet viselte az újbudai Román Kisebbségi Önkormányzat november 2-15. között rendezett idei legnagyobb kulturális rendezvénysorozata, melynek megnyitóját stílszerűen a Bukarest utcai Tranzit kávézóban tartották egy Gozsdu Manóról szóló történeti előadással és filmbemutatóval egybekötve.

Kiss Adél, az újbudai Román Kisebbségi Önkormányzat elnöke román és magyar nyelven köszöntötte az érdeklődőket. Elmondta, hogy a rendezvényekkel a budapesti román kulturális életet kívánják felpezsdíteni. A nyitóest egyik meghívottja Mundruczó Kornél, a hazai filmrendezők fiatal nemzedékének egyik legtehetségesebb képviselője volt. Mundruczó természetesen tartja és vállalja félig román származását.

Az említett eseményen az érdeklődők a „Kis apokrif” című kisfilmek első és második részét tekinthették meg. Nyolc jelenet képét plakát formájában a kávézó falán is kiállították. Az első epizód üzenete: egy kislány – akit a vetítésre is meghívott Oláh Edmond alakított a filmben – elvész a valóságban, megsokszorozódik, hasonmásai, tehát személyiségének darabjai mindenhol feltűnnek. Minél több jelenik meg belőle, annál jobban megijed önmagától. A film az Osztrák Iparművészeti Múzeum megbízásából eredetileg egy bécsi szőnyegkiállításra készült.

Az első és – a főiskolai vizsgafilmnek készült – második rész is nagy sikert aratott a filmes világban. Az utóbbi volt az első magyar résztvevő a Cannes-i Cinéfondation történetében. Ennek román vonatkozása is van: a halászok és az angyal története ugyanis román nyelvű. Három román férfiszínész és egy magyar színésznő (Tóth Orsi) szerepel benne. A történet maga a Duna-deltájánál játszódik.

A filmrendező elmondta, hogy az európai kultúrpolitika a filmezésben is a kooperációt támogatja. Következő filmje például német-magyar-román együttműködésben készül.

Az est másik vendége dr. Berényi Mária, a Magyarországi Románok Kutatóintézetének igazgatója volt, aki Gozsdu Manó életéből villantott fel néhány momentumot. A XIX. századi magyarországi közélet legnagyobb mecénása 1802-ben született Nagyváradon, jogi végzettséget szerzett, ügyvédként dolgozott. Emellett volt még főispán, a Pesti Biztosítótársaság elnöke és a Legfőbb Ítélszék bírója is. 1848-ban támogatta a Batthyány-kormányt, ösztönözte a román irodalmat. Ingatlanokba fektette a pénzét és hatalmas vagyont halmozott fel, melyből az Osztrák-Magyar Monarchia legnagyobb alapítványát hozta létre. 1870-1919. között alapítványa mintegy ötezer magyarországi román fiatal taníttatását fedezte, hozzájárulva a román értelmiségi elit – orvosok, közgazdászok, jogászok – képzéséhez (Victor Babeş is az ösztöndíjasai között volt).

A Gozsdu-vagyon sorsa Magyarország és Románia között máig sok vitára ad okot. Berényi Mária reményét fejezte ki, hogy mihamarabb megalakul a Gozsdu Közalapítvány, amely létrehozására a román és a magyar kormány is ígéretet tett.

A Tizenhárom nap című rendezvénysorozat november 11-én Octavian Gogára emlékezve folytatódott, aki éppen száz éve Budapesten adta ki az első verseskötetét. November 15-én a Funk Factory funky-zenét játszó együttes adott koncertet. Ennek a programnak is volt román vonatkozása: a csapatban játszó Tulkán Péter ugyanis Magyarországon élő román művész.

Szent Vince szobrának avatása

Bajtainé Mayer Évát, az Újbudai Német Kisebbségi Önkormányzat működésséről kérdeztük:

– Budapest XI. kerületének, a hetvenötödik születésnapját ünneplő Újbudának, s a német kisebbségi önkormányzatnak is sok rendezvényt és vendéget hozott az idei esztendő. A jeles alkalmaknak még koránt sem értünk a végére, hiszen december 21-én kerül sor hagyományos évzárónkra: Adventi Ünnepségünkre. Ezen a német nemzetiségi nevelésben és oktatásban részt vevő gyerekek és fiatalok adják elő németül karácsonyi dalaikat, s mutatják be jeleneteiket. A Kelenvölgyi és Gazdagréti Óvoda, a Teleki Blanka és a Törökugrató Általános Iskola gyerekei, tanulói készülnek hagyományosan adventi műsorral.

– November 8-án a Gellért-hegyen felavattuk Szent Vince szobrát. A gellérthegyi szőlőművesek emlékét idéző alkotást az önkormányzat Dr. Csapody Miklós, a térség országgyűlési képviselőjének kezdeményezésére emeltette. Miután a budai szőlősgazdák többsége – ahogyan azt a képviselő is hangsúlyozta avató beszédében – német származású, azaz sváb volt, természetes, hogy a szőlősgazdák védőszentje szobrának talpazatán Újbuda Önkormányzata mellett a német kisebbségi önkormányzat neve is ott szerepel. Az emlékművet Molnár Gyula polgármester avatta, majd Brückner Ákos atya szentelte fel. A Gellért-hegyen természetesen bor hajdan aranyárban talált vevőkre, igen keresett volt. Az egész Európán végigsöprő filoxéra-járvány azonban az 1870-es években véget vetett e korszaknak: a virágzó budai borgazdaságoknak és szőlőskerteknek.

Újbuda októberben tartott első sörfesztiválján partner-kerületünkől, Stuttgart Bad Cannstattból fogadtunk vendégeket. A rendezvényen a másik partner-kerület, Prága V. kerülete és egyik, Európa szerte közzismert lakója, Karel Gott is bemutatkozott.

A műsorban a stuttgarti Trotzblech-zenekar felejthet-

etlen pillanatokat szerzett a közönségnek. A vendégek között volt Hans-Peter Fischer, Bad Cannstatt előljárója is. A két kerület kapcsolata kilenc évvel ezelőtt jött létre. Budapest után Bad Cannstattban található Európában a második legtöbb természetes vízforrás. A kezdetekkor ez volt az alapja a kapcsolatnak, amely azonban örömeinkre, mára már a kultúra, az oktatás, a sport és a közigazgatás területeire is kiterjedt. Kórusok jöttek-mentek, német nemzetiségi óvónők hospitálhattak Bad Cannstattban, a Budai Sport Általános Iskola tanulói pedig éppen idén szeptemberben járhattak diákcsera keretében Stuttgartban. Családoknál laktak, sok mindent láttak, tanultak és nagyon jól érezték magukat.

A Német Kisebbségi Önkormányzat 1994, tehát a legelső kommunális választások óta működik a XI. kerületben. Büszké vagyunk arra, hogy azok az egykori elsősök, akik a német nemzetiségi oktatásba először kapcsolódtak be, 2005 júniusában – javarészt középfokú nyelvvizsgálóval, s a hazai németek kultúrájáról szerzett alapos ismeretekkel a tarsolyukban – ballagtak el.

Idén – a többi budapesti kerülettel és Pest megyével közösen – adta ki a Fővárosi Német Önkormányzat a Villányban tanító Michaelisz József költő kétnyelvű, „Zauberhut/Varázscylinder” című verseskötetét. Ebből mi száz-száz példányt ajándékoztunk a két iskolának, amelyben – mint már említettem – nemzetiségi oktatás folyik. Én magam az Oktatási Bizottság munkájában veszek részt, ezért is tekintetem szívügyemnek, hogy minél több diákhoz eljuthasson ez az értékes kiadvány.

Hagyományunknak megfelelően, idén is kitüntetésben részesítjük legkiválóbb óvónőinket és tanárainkat. „Az év német pedagógusa” kitüntető címmel ötven-ötvenezer forint pénzdíjazalom is jár. Nagyon fontosnak tartjuk, ezért nagyra becsüljük pedagógusaink munkáját. Az elismeréssel ezt kívánjuk kifejezni.

Becseics Péter, a XI. kerületi Szerb Kisebbségi Önkormányzat elnöke, *Lóréven* született, szerb nemzetiségi családban. Harminchat éve él Újbudán, a főváros legnépesebb kerületében. A kisebbségi munkába már a Délszláv Szövetség idején bekapcsolódott. Az 1998-as indulástól kezdődően a szerb kisebbségi testület folyamatosan újraválasztott elnöke.

– Budán több száz éve élnek szerbek. A Tabánt korábban Rácvárosnak is hívták, ahol a szerbeknek saját temploma volt.

Költségvetésünkéből kulturális programokat, irodalmi és tudományos kiadványokat támogatunk. A *Tabáni Szerb Néptáncgyűttes* munkáját éppúgy segítjük, mint például *Dragomir Dujmov* író könyveinek megjelenését. Szintúgy anyagi eszközökkel segítjük a Szerb Általános Iskolát és Gimnáziumot. Kisebbségi testületünk minden évben részt vesz szerb ünnepek, megemlékezések előkészítésében, megtartásában. Szent Száva ünnepén – január 27-én – javaslatot teszünk a Szent Száva Érdemrenddel kitüntetendőkre. Húsvétkor a pesti Szerb utcai templomban veszünk részt a feltámadás ünnepén. Június 28-án, a rigómezei csatára emlékezve megkoszorúzzuk Lázár cár emlékművét. Július 12-én a Tolna megyei *Grábócon*, a Szent Péter-Pál-kolostorban, különböző kulturális műsorokkal és istentisztelettel tartjuk meg éves baráti találkozóinkat. Ott voltunk augusztus 2-án a Ludovika téren is a Szent Illés-kút felszentelésén. Anyagi támogatást adtunk a Szerb utcai szerb ortodox templom felújítására.

A szerb önkormányzatok évente egyszer kulturális és sportnapot szerveznek. Az elsőt tizenkét évvel ezelőtt Lóréven tartották, az ideire pedig *Gödön* gyűltünk össze.

Mindezen túl a Magyarországi Szerb Színház munkáját is támogatjuk. A közelmúltban segédkeztünk a „*Vegyesházasság*” című színdarab budapesti bemutatá-

sában: erre meghívtuk a kerületi kisebbségi önkormányzatok elnökeit és a Polgármesteri Hivatal munkatársait is. Ez évi munkánkhoz tartozik a Tabánban, az egykori szerb templom helyén felállított emlékkereszt márványtalapzatának elkészíttetése is.

Az anyaországból *Sztaparral*, egy Zombor mellett található településsel van együttműködési szerződésünk. A XIII. kerületi és a szigetcsépi Szerb Kisebbségi Önkormányzatokkal együtt rendszeresen ellátogatunk oda, mivel nekik is élő együttműködésük van az említett közösséggel.

Sajnálatosnak tartjuk, hogy a kerületi Nemzetiségi Napon idén nekünk és néhány más kisebbségnek nem adtak lehetőséget a fellépésre, illetve az utolsó pillanatban lemondták szereplésünket.

Magyarörmények és gyökereik

Az újbudai Örmény Kisebbségi Önkormányzat munkájáról *Harmath Kálmán* elnököt kérdeztük, aki történeti áttekintéssel kezdte beszámolóját.

– Kevesen tudják, hogy kik is az örmények és miként kerültek Magyarországra. Hajdan a Fekete- és a Kaszpi-tenger között terült el Örményország (Hajesztan) a föld egyik legrégebb kultúrájú állama. Az örmények Kr. után 301-ben – tizennégy évvel megelőzve a Római Birodalmat – elsőként vették fel a keresztény vallást.

A XII. századtól előbb a szeldsuk, majd a mongolok támadásai miatt, később az ősi fővárosukat, Anit 1319-ben elpusztító földrengést követően, nyugat felé menekültek. Az iszlám térhódítása miatt újabb menekültrés indul a keresztény Európa irányába. Előbb a Kaukázusban, majd a Krímben telepedtek le. A XVII.

században I. Apafi Mihály fejedelem – az akkor már Moldvában, Galíciában és Csehországban élő – három ezer örmény családnak adott letelepedési engedélyt Erdélyben. E családok leszármazottjai közül az első világháborút követő években sokan költöztek Magyarországra. Ők az úgy nevezett „magyarörmények”. A rendszerváltás óta az Örmény Köztársaságból is jó néhány örmény család települt Magyarországra.

Kerületünkben a kezdetektől, azaz 1994 óta van az örmény kisebbségnek önkormányzata. Én 2002-ben lettem tagja a testületnek. Ezt megelőzően az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület tagjaként annak a szervezetnek a tevékenységét igyekeztem támogatni.

Megválasztásom után öttagú testületünk közösen döntött a következő négy év célkitűzéseiről. Ezek közt a hatezer éves örmény kultúra környezetünkben történő

megismertetése szerepelt a legnagyobb hangsúllyal. Kiemelkedő eredménynek tekintem, hogy eljuttottunk Örményországba. Megható volt az a fogadtatás, amelyben részesítettek bennünket. Találkoztunk az ország kulturális miniszterével, az Örmény Tudományos Akadémia elnökével, a tiszteletbeli magyar konzullal is. Reményeink szerint látogatásunknak lesz még folytatása.

A 2005. évi költségvetésünkben több mint hárommillió forint szerepel. 2002-től kiadtunk néhány igen fontos könyvet. *Szongott Kristóf* „A magyarok eredete és őslaka” című művének hasonmás kiadását, amely eredetileg Szamosújvárott, 1906-ban jelent meg, illetve ugyancsak változatlan újrajomásként *Chorenei Mózes* „Nagy-Örményország története” című kötetét (amelyet Szongott Kristóf fordított magyarra, s adott ki 1892-ben). Új kiadvány megjelenésénél is bábáskodtunk (*Mészáros Sándorné: Elrabolt éveim a Gulágon*).

Több sikeres kiállítást is rendeztünk. Ilyen volt a Magyarörmény fotóművészek I. és II. kiállítása a Karinthy Szalonban, a Német-Örmény festőművészek közös kiállítása a Bartók Galériában, valamint a kisebbségi festménykiállítás a Kardhegy utcai Kultúr-

házban, illetve *Kátai Mihály* festőművész tárlata a Magyarok Házában.

A karácsonyi ünnepségünket a Magyarok Házában hagyományosan együtt tartjuk az Erdélyi Örmény Gyökerek Egyesülettel. Kirándulásaink úti céljai eddig a bécsi Mechitarista-kolostor, Románia (Kolozsvár, Szamosújvár) és Örményország (Jereván) voltak.

(Folytatjuk)

Karácsony Zoltán

OLVASSA A Barátság-OT!

FIZESSEN ELŐ MOST 2006-RA!

Éves előfizetési díj: 1200 Ft + 720 Ft postaköltség, összesen: 1920 Ft/év.

A folyóirat előfizethető a Filantróp Társaság Barátság szerkesztősége

OTP-számlaszámán: 11711034-20813402,

Vagy e szelvény visszaküldésével (1519 Budapest, Postafiók 452.):

Név:

Lakcím:

Csekket vagy számlát kér:

e-mail címünk: baratsag@chello.hu, titkarsag@nemzetisegek.hu

honlapunk: www.nemzetisegek.hu

Várjuk könyvtárak, iskolák, kisebbségi önkormányzatok, egyesületek, baráti körök jelentkezését!